

Protokół

z 31. posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski, które odbyło się 21 marca 2007 roku w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji oraz zaproszeni goście – według załączonej listy obecności (zał. 1).

Wstępny porządek obrad, rozesłany wraz z materiałami na posiedzenie, obejmował:

1. Zagajenie
2. Przyjęcie protokołu z 30. posiedzenia Komisji
3. Omówienie i zatwierdzenie do druku wykazu „Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców”
4. Propozycja kategoryzacji egzonimów ze względu na ich użytkowanie
5. Propozycje zdefiniowania pojęć: egzonim, nazwa tradycyjna, nazwa historyczna, egzonim historyczny
6. Wolne wnioski

Obrady prowadziła prof. dr hab. Ewa Wolnicz-Pawłowska, Wiceprzewodnicząca Komisji.

Ad.1. Wiceprzewodnicząca przywitała członków Komisji oraz przybyłego na posiedzenie Adama Iwaniaka – wiceprezesa Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

A. Iwaniak w imieniu Głównego Geodety Kraju nominował na członka Komisji mgr Justynę Karpińską oraz na Przewodniczącego Komisji dr inż. Waldemara Rudnickiego – pracowników GUGiK-u.

Następnie przyjęto, przez aklamację, porządek obrad.

Ad.2. A. Czerny zgłosił szereg uwag do protokołu z 30. posiedzenia. Zwrócił uwagę na pominięcie w protokole wypowiedzi J. Ostrowskiego na temat polskich nazw dworców w Moskwie. Ponieważ na poprzednim posiedzeniu nie dyskutowano tych nazw ze względu na brak konkretnych propozycji, A. Czerny zaproponował wprowadzenie 7 często używanych polskich nazw (*Dworzec Białoruski*, *Dworzec Jarosławski*, *Dworzec Kazański*, *Dworzec Kijowski*, *Dworzec Kurski*, *Dworzec Leningradzki* i *Dworzec Ryski*) oraz ewentualne wprowadzenie nazw dla dwóch innych dworców (*Dworzec Pawelecki* i *Dworzec Sawiołowski*). W dyskusji pojawiały się głosy zarówno za dodaniem nazw dla tych dworców, jak i głosy uważające za niecelowe wprowadzanie tych nazw.

Dodatkowo M. Zych zgłosił propozycje dodania egzonimu *Świeża* dla rzeki w obwodzie kaliningradzkim, a A. Czerny egzonimu *Szeremietiewo* dla lotniska.

Z zaproponowanych nazw Komisja postanowiła nie głosować wprowadzenia egzonimów *Dworzec Pawelecki* i *Dworzec Sawiołowski*. Postanowiła za to wprowadzić nazwy dla pozostałych siedmiu dworców moskiewskich (*Dworzec Białoruski*, *Dworzec Jarosławski*, *Dworzec Kazański*, *Dworzec Kijowski*, *Dworzec Kurski*, *Dworzec Leningradzki* i *Dworzec Ryski*) – 7 głosów za wprowadzeniem, 0 przeciw, 3 wstrzymujące się. Wprowadzono także egzonim *Szeremietiewo* dla miejscowości będącej częścią Moskwy (10 głosów za, 0 przeciw, 0

wstrzymujących się) oraz egzonim *Świeża* dla rzeki (8 głosów za, 0 przeciw, 2 wstrzymujące się).

A. Czerny zgłosił jeszcze kilka uwag redakcyjnych do protokołu, również uwagę redakcyjną zgłosił Z. Obidowski.

Protokół z 30. posiedzenia Komisji przyjęto jednogłośnie, po wprowadzeniu wyżej omówionych zmian.

Ad. 3. W posiedzeniu Komisji wzięła udział, jako gość, p. H. Kłodnicka z Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, która poinformowała, że Komitet opracowuje obecnie tłumaczenie europejskiej normy EN ISO 3166-1 „Codes for the representation of names of countries and their subdivision. Part 1. Country codes”. W związku z opracowywaniem tej normy w Polskim Komitecie Normalizacyjnym pojawiły się wątpliwości, czy norma ta powinna nosić tytuł „Kody nazw krajów”, tak jak to miało miejsce w wcześniejszych wersjach tej normy, czy też „Kody nazw państw”. H. Kłodnicka poprosiła Komisję o wyjaśnienie różnicy pomiędzy terminem „kraj” a „państwo” oraz o zaproponowanie Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu, który z terminów powinien zostać użyty przy tłumaczeniu normy.

W dyskusji M. Zych stwierdził, że termin „państwo” odnosi się do podmiotów prawa międzynarodowego, i jest stosowany m.in. w nazwach oficjalnych (np. Państwo Izrael), natomiast termin „kraj” odnosić się może także do jednostek nieuznanych na arenie międzynarodowej za państwa. B. Zagórski zwrócił uwagę, że w omawianej normie wymienione są zarówno państwa niepodległe jak i terytoria niesamodzielne, w związku z tym nie można powiedzieć, że w normie wymienione są państwa; natomiast dla państw niepodległych i terytoriów zależnych można użyć łącznego terminu „kraje”. A. Czerny zaznaczył, że w wykazie „Nazwy państw świata...”, wydawanym przez Komisję, użyto terminu „państwo”, gdyż w części głównej wykazu wymienione są tylko państwa niepodległe, terytoria niesamodzielne podane są natomiast poza tą częścią, w dodatku. D. Kalisiewicz stwierdził, że tytuł „Kody nazw krajów” brzmi niezbyt fortunnie, lecz wydaje się być najlepszym z możliwych, gdyż tytuł „Kody nazw państw i terytoriów niesamodzielnych” byłby zbyt długi.

Po tej dyskusji Komisja postanowiła zarekomendować Polskiemu Komitetowi Normalizacyjnemu zachowanie tytułu „Kody nazw krajów”.

W dalszej części omówione zostały odpowiedzi MSZ na wątpliwości sformułowane na poprzednim posiedzeniu Komisji. Z. Obidowski przekazał wszystkim członkom Komisji pismo od dyrektora Protokołu Dyplomatycznego Ministerstwa Spraw Zagranicznych – Tomasza Orłowskiego. W piśmie zaproponowano zmianę tytułu dodatku 1. do wykazu „Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców” oraz zostało przedstawione stanowisko MSZ dotyczące przedstawienia w wykazie Abchazji, Górskiego Karabachu, Osetii Południowej, Naddniestrza, Kosowa, Cypru Północnego, Sahary Zachodniej, Somalilandu i Tajwanu.

MSZ zaproponował, aby w tytule dodatku 1. zmienić zapis „Terytoria niesamodzielne i o nieustalonym statusie międzynarodowym” na zapis „Terytoria niesamodzielne i/lub o nieustalonym statusie międzynarodowym”. Po dyskusji Komisja postanowiła, przez akklamację, przyjąć zapis „Terytoria niesamodzielne lub o nieustalonym statusie międzynarodowym”.

Długo dyskutowano nad przypisami zaproponowanymi przez MSZ. Wątpliwości wzbudziły szczególnie przypisy odnoszące się do Tajwanu. Ponieważ Komisja nie mogła zająć jednolitego stanowiska, M. Zych zaapelował, aby przyjąć przypisy dokładnie w formie zaproponowanej przez MSZ. Zwrócił on uwagę, że Komisja zajmuje się nazwami geograficznymi, a kwestie przypisów są, z punktu widzenia standaryzacji nazewnictwa geograficznego, mało istotne. E. Wolnicz-Pawłowska stwierdziła, że skoro Komisja poprosiła MSZ o rozstrzygnięcie wątpliwości, to nie może teraz ani ignorować, ani odrzucać ich sugestii. Jednocześnie podziękowała p. Z. Obidowskiemu za szybką i rzeczową odpowiedź MSZ. Komisja postanowiła zatem podać przypisy w formie zaproponowanej przez MSZ, a ich wkomponowanie w układ wykazu pozostawiono jego autorom.

Następnie komisja postanowiła, zgodnie z informacjami z MSZ, skasować nazwę ***Królestwo Nepalu*** (aklamacja) – obecnie państwo to posiada tylko nazwę krótką.

A. Karp przedstawił swoje zastrzeżenia odnośnie krótkich nazw Czech – czeskiej *Česko* oraz angielskiej *Czechia*. W wyniku dyskusji postanowiono pozostawić krótką nazwę Czech, pomimo, że oficjalnie używana jest tylko forma długa, tak samo jak pozostawiono w wykazie krótkie nazwy dla kilku innych państw (np. Libii, Iranu).

A. Czerny zaproponował, aby w transkrypcji nazw greckich literę θ zastępować przez *t*, zamiast *th* (zgodnie z propozycją przedstawioną na 10. posiedzeniu Komisji, które odbyło się w dniu 7 maja 2003 roku). Komisja postanowiła przyjąć to rozwiązanie.

M. Zych przedstawił listę trzech francuskich terytoriów, które zostały dołączone do dodatku 1. wykazu – dwa, ***Saint-Barthélemy*** i ***Saint-Martin***, to nowopowstałe terytoria, trzecie, ***Clipperton***, dotychczas błędnie było traktowane jako część Polinezji Francuskiej. Przy wprowadzeniu tych nazw pojawiły się dwie wątpliwości. Pierwsza dotyczyła ewentualnego uproszczenia zapisu dla *Saint-Barthélemy* – w dotychczasowych polskich nazwach państw i terytoriów nie pojawia się żadna litera z niepolskimi znakami diakrytycznymi. W głosowaniu postanowiono jednak nie wprowadzać egzonimu *Saint-Barthelemy* – za wprowadzeniem nazwy były 4 osoby, przeciw 4, 2 wstrzymały się od głosu, a przeważył głos Przewodniczącego.

Drugą kwestią było ewentualne spolszczenie nazwy *Clipperton*. W dotychczasowych wykazach istnieje egzonim *Krawędź Clippertona* dla formy ukształtowania dna morskiego. Egzonim ten pochodzi od nazwy wyspy *Clipperton*, która stanowi terytorium zależne Francji. M. Zych zapytał się, czy w związku z tym, że istnieje egzonim *Krawędź Clippertona* nie należy ustalić dla terytorium oraz wyspy egzonimu *Wyspa Clippertona*. Komisja postanowiła przyjąć dla wyspy nazwę ***Wyspa Clippertona***, a dla terytorium zachować nazwę *Clipperton* (6 głosów za tym rozwiązaniem, 2 przeciw, 2 wstrzymujące się).

J. Ostrowski w swoich uwagach do wykazu zwrócił uwagę, że nazwy obywateli państw i mieszkańców miast podano w liczbie pojedynczej rodzaju męskiego i żeńskiego, natomiast w liczbie mnogiej wyłącznie rodzaju męskiego. Spytał, czy nie należałoby dodać również form rodzaju żeńskiego liczby mnogiej. Komisja postanowiła nie dodawać tych form do wykazu, a jedynie we wprowadzeniu wyraźnie zaznaczyć, że w wykazie podano tylko rodzaj męski liczby mnogiej.

J. Ostrowski zwrócił również uwagę na pewne niekonsekwencje w podawaniu form przymiotnikowych oraz nazw obywateli i mieszkańców. Zgodnie z sugestią Komisja postanowiła nie podawać przymiotnika „azerski”, pozostawiając wyłącznie przymiotnik „azerbejdżański” – przymiotnik „azerbejdżański” odnosi się do państwa, a „azerski” do narodowości. Postanowiono nie wprowadzać przymiotnika „bośniacko-hercegowiński”, a w przypadku innych proponowanych zmian (m.in. skasowanie przymiotnika „trynidadzko-tobagijski”, dodanie przymiotnika „jamsukryjski”, nazw mieszkańców „jamsukryjczycy”, „bissauczycy”, „reykiawczycy”, nazw obywateli „Norwedzy”) zastosować rozwiązania z „Wielkiego słownika poprawnej polszczyzny PWN” pod redakcją A. Markowskiego.

Ad. 4. Wraz z materiałami na posiedzenie została rozesłana wszystkim członkom Komisji propozycja klasyfikacji egzonimów. Założenia tej propozycji przedstawił M. Zych. Zaproponował on, aby egzonimy podzielić na pięć kategorii (roboczo nazwanych egzonimami obligatoryjnymi, zalecanymi, dopuszczalnymi, niezalecanymi i historycznymi). Pierwsze trzy kategorie obejmowałyby egzonimy standaryzowane przez Komisję, a dwie ostatnie – egzonimy, których Komisja nie zaleca do stosowania. Wydzielenie, spośród egzonimów standaryzowanych przez komisję, dwóch kategorii, w których znalazłoby się około 25% najbardziej znanych egzonimów, uzasadnił potrzebą wyróżnienia spośród ponad 7500 dotychczas ustalonych egzonimów tych, które są najważniejsze. Takie wyróżnienie byłoby, jego zdaniem, korzystne dla użytkowników wykazów opracowywanych przez Komisję, oraz wychodziłoby naprzeciw oczekiwaniom UNGEGN, która zaleca wydawanie na potrzeby międzynarodowe wykazów najważniejszych egzonimów. Do swojej propozycji podziału egzonimów na grupy, M. Zych dołączył przykład podziału egzonimów z obszaru Afryki.

W czasie dyskusji A. Czerny stwierdził, że nieuzasadnione jest wydzielenie egzonimów obligatoryjnych, ponieważ Komisja może wyłącznie zalecać ich stosowanie; po drugie rodzaj obiektu (np. państwo, miasto, rzeka) nie powinien decydować o zaliczeniu nazwy do grupy egzonimów zalecanych lub dopuszczalnych; po trzecie łączne użycie różnych kryteriów podziału (poprawność, częstość występowania, rodzaj i wielkość nazywanego obiektu) uniemożliwia jednoznaczne zaliczenie egzonimu do jednego podzbioru. A. Czerny przedstawił również podział przyjęty w austriackim wykazie egzonimów niemieckich – dla nazw zalecanych zastosowano tam tylko jedną kategorię „egzonimy powszechnie używane”, a pozostałe egzonimy podzielono na trzy kategorie: niezalecane, historyczne i przestarzałe (podział ten został skrytykowany przez recenzenta wykazu nazw niemieckich).

B. Zagórski wypowiedział się przeciw dzieleniu egzonimów na kategorie. Wg niego wydzielenie z całej grupy egzonimów ustalonych przez Komisję, tych zalecanych może skutkować tym, że pozostałe egzonimy (dopuszczalne) przestaną być używane. D. Kalisiewicz opowiedział się natomiast za podziałem egzonimów ustalonych przez Komisję na dwie kategorie – egzonimy zalecane oraz pozostałe. Stwierdził również, że do wykazów należałoby dodawać najczęściej spotykane błędne nazwy, tak by wyraźnie było przez Komisję podane, że dany egzonim jest błędny.

A. Czerny zwrócił uwagę, że zaproponowany podział nie jest jednoznaczny – poszczególne nazwy można zaklasyfikować do różnych grup. Opowiedział się za

opracowaniem bardziej jednoznacznych kryteriów przyporządkowywania egzonimów do poszczególnych grup oraz za zmniejszeniem ich liczby do trzech – egzonimów zalecanych, dopuszczalnych i niezalecanych. J. Gołaski stwierdził, że należałoby dokonać podziału dwustopniowego: podział główny powinien być na egzonimy historyczne i stosowane obecnie, a dopiero te dwie grupy egzonimów powinny być podzielone szczegółowiej. Wypowiedział się również przeciw stosowaniu egzonimów niezalecanych, gdyż nazwa niezalecana zakłóca porozumienie we wspólnocie językowej.

E. Wolnicz-Pawłowska stwierdziła, że podział egzonimów na grupy jest dyskutowany w UNGEGN, i warto byłoby, aby Komisja dodała swój głos w tej dyskusji. Przypomniała również, że w maju odbędzie się w Pradze spotkanie Grupy Roboczej UNGEGN ds. Egzonimów, na którym będzie dyskutowany ten problem, dlatego należałoby do tego czasu zająć jakieś wstępne stanowisko.

Podsumowując dyskusję zgodzono się, że istnieją przesłanki do wprowadzenia podziału egzonimów na grupy. Należy jednak dopracować ten podział, tak by kryteria przydzielania egzonimów do poszczególnych grup były bardziej jednoznaczne. Uznano za niecelowe wydzielanie trzech grup dla egzonimów ustalonych przez Komisję – wystarczą dwie grupy obejmujące egzonimy najbardziej znane oraz pozostałe.

Ad. 5. Wraz z materiałami na posiedzenie została rozesłana wszystkim członkom Komisji informacja o nazwach niebędących egzonimami, a mimo to standaryzowanych przez Komisję wraz z propozycją zdefiniowania tych nazw. Ponieważ na posiedzenie nie przybył S. Alexandrowicz, który miał wprowadzić do dyskusji, problematykę tą przedstawił M. Zych. Przedstawił on przykłady trzech grup nazw, które pomimo tego, że nie są egzonimami są jednak czasami standaryzowane przez Komisję, tak jak pozostałe egzonimy. Są to nazwy obiektów transgranicznych, dla których jako nazwy stosowane w Polsce przyjmuje się jeden z endonimów; nazwy obiektów znajdujących się na terenie jednego państwa, lecz posiadających kilka ustalonych endonimów, dla których jako nazwy stosowane w Polsce przyjmuje się jeden z endonimów; nazwy zapisywane oryginalnie niełacińskimi systemami pisma, dla których jako nazwy stosowane w Polsce przyjmuje się jeden ze sposobów latynizacji. Zauważył również, że Komisja dotychczas postępowała niekonsekwentnie w stosunku do tego rodzaju nazw.

M. Zych zaproponował, aby nazwy te nazwać „quaziegonimami”, a termin ten zdefiniować jako „nazwę obecnie używaną w Polsce w języku polskim dla leżącego poza jej terytorium obiektu geograficznego posiadającego co najmniej dwa różne endonimy standaryzowane lub, w przypadku endonimu oryginalnie zapisywanego niełacińskim systemem pisma, mającego przynajmniej dwie różne formy zapisu i nieróżniącą się formą graficzną od jednego z endonimów lub form jego zapisu”. Dodatkowo zaproponował, aby całe nazewnictwo ustalane przez Komisję, czyli egzonimy i quaziegonimy, określić mianem „polskich nazw tradycyjnych” lub „polskich nazw geograficznych świata”, a termin ten zdefiniować jako „nazwę obecnie używaną w Polsce w języku polskim dla obiektu geograficznego leżącego poza jej terytorium i różniącą się formą graficzną od przynajmniej jednego ze standaryzowanych endonimów tego obiektu lub, w przypadku endonimu oryginalnie zapisywanego niełacińskim systemem pisma, przynajmniej jednej formy jego zapisu.

W dyskusji nad tym zagadnieniem, E. Wolnicz-Pawłowska stwierdziła, że są to pewne rodzaje problemów, którymi Komisja dotychczas się nie zajmowała. Jednocześnie zauważyła, że pod terminem „nazw tradycyjna” można rozumieć inny zakres nazw. A. Czerny stwierdził, że wymienione w materiałach niekonsekwencje w przyjmowaniu nazw przez Komisję są wynikiem rejestracji tego, co w języku istnieje (kodyfikacji normy językowej). Opowiedział się także przeciw wprowadzaniu terminu „quaziegzonim”, który sugeruje, że jest to rodzaj egzoniimu, podczas gdy nazwy zaliczone w materiałach do tego podzbioru są endonimami. Uznając za zasadne w niektórych przypadkach standaryzowanie omawianych nazw, zaproponował, żeby nie definiować i nie wprowadzać nowego pojęcia. Zauważył również, że do polskich nazw tradycyjnych należy zaliczyć nazwy typu *Berlin*, które są powszechnie znane i w praktyce mało kto zdaje sobie sprawę, że nazwa ta nie jest egzoniimem tylko niemieckim endonimem.

Z powodu braku czasu nie kontynuowano dyskusji. E. Wolnicz-Pawłowska zaproponowała, aby zagadnienia związane z podziałem egzoniimów na grupy oraz z określeniem nazw tradycyjnych kontynuować na kolejnym posiedzeniu Komisji.

Wstępnie zaplanowano kolejne posiedzenie na kwiecień 2007 roku.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:
mgr Maciej Zych

Przewodniczący Komisji
dr inż. Waldemar Rudnicki

Sekretarz Komisji
mgr Izabella Krauze-Tomczyk

Wiceprzewodnicząca Komisji
prof. dr hab. Ewa Wolnicz-Pawłowska